

Egy néppé válás történeti földrajza

(Kárpáti krónika a szlovákság etnogeneziséről)

URBÁN GYÖRGY¹

Különös fogantatású nép a *szlovák* – a huszita és a török idők találkozásának posztumusz gyermeke. Sajátos kivétel, amely sok tekintetben elüt a szláv nyelvcsalád többi tagjától. A *horvátokkal*, a *lengyelekkel*, a „kis” *szorbokkal* stb. ellentétben nincs „szokványos” történelmük, sem a korai múltra visszatérő (pl. törzseket felmutató) krónikájuk. Nem ezer vagy másfél ezer éves históriára, hanem alig ötszáz éves lappangó múltra tekintenek (tekinthetnek) vissza. A szlovákság története – a hajszálgökökerekét is számítva – a 15. sz.-ig, azaz Amerika felfedezésének koráig, ill. egy kis jóindulattal a Hunyadi János vezette Száva menti, észak-balkáni – országrészek, kiterjedt területek sorsát eldöntő – csaták körüli időben kezdődött.

Bár ezt a tényt illetékes köreik (pl. befolyásos történészeik) jól tudják – szemben a következetesen eltájtolt tömegekkel –, de tudatuk mélyére rejtik és a nyilvánosság előtt tagadják.

A „kellemetlen” s – ezért szerintük tagadni való – történelmi tények behelyettesítése céljából, s egy „kedvezőbb” múltat, valamiféle dicsőséget is felkínáló, egyben a folytonosság (akár a virtuális utódlás) kérdéséhez is kapcsolható eredetet keresve „patyomkini” megoldásra jutottak: kikötöttek a Nagy Károly által legyőzött *avarok* és Árpád *magyarjai* között a 9. sz.-ban eltelt rövid idő intermezzójában pár évtizedre a Kárpát-medence ÉNy-i peremterületein feltűnt – s a Morva folyóról elnevezett – *morvák* (a némi acsarkodást felmutató, majd elsöpört, s „... 902 után örökre eltűnt *marhianik*”-*morvák* kurta közjátékánál.²

Ráadásul e kurta közjátékot (megtoldva újabban Szamo 623–658 között fennálló, s valószínűsíthetően a mai Pozsony területére eső központú birodalmával) „érthetően” s kiadósan feldíszítették a legjobb esetben is a Morva folyó mentén található *veligradi* vagy *moravai*, de sokkal inkább *sirmiumi* (*sztimoni*) Metód és Cirill³, vagy a kettős kereszt, a hármass halom stb. eléggé különös és „szokatlan” legendáival. (L. az ezzel rokon oláh–román, s főleg Erdély történelmét érintő, azt kiforgató spekulációkat, ill. a mai *macedónok* Nagy Sándorra szemet vető kontinuitás-elméletét.)

A kézenfekvő valóság az, hogy a *szlovákság* 15. sz.-i fogantatásának főszereplői – ha úgy tetszik, a „szülők” – egyfelől a *törökök*, másfelől az ún. *pszeudohusziták* (vagyis az Észak-

¹ Ny. tanár, Zselíz, Szlovákia.

² Az idézetek Györfly Györgytől valók.

³ A konstantinápolyi Akadémia mintájára az első szlovákiai főiskola megalapítója, az európai kultúrát a héber, a törög, a latin után a Biblia negyedik nyelvével, az ószlovákkal megajándékozó apostolok.

Magyarországot 1428 után elárasztó, az Északi-Kárpátokban lábukat megvető, ott hosszú időre befészkelődött *pszeudohuszita martalóctömegek*). Következésképpen a *szlovákság* „magzati” kora a 15. sz.-ra, „csecsemőkorának” kezdete pedig a 16. sz.-ra esik.

Itt jegyezzük meg, hogy nem csak a *szlovákság*, hanem „...a ma a Kárpát-medencében élő népek *egyike sem* vezethető vissza a 895-öt megelőző időre.” „...a kabarok, a dunai szlovének beolvadása alig egy évszázad múltán bekövetkezett” – még a fejedelmek korában. Csak emlékeztetőül (nem szólva az ugyancsak beolvadt székelyekről, besenyőkről stb.): a transzhumáló–pásztorokodó *vlachok–oláhok* (1859-től: románok) legkorábban a 12–13. sz. fordulóján (Kumánia felől érkezve) jelentek meg Erdély területén, főleg Dél-Erdély hegyi legelőin. Az őket is említő legrégebb hiteles írásos okirat 1209-ből való. A *ruszinok* első csoportjai az Anjouk századában kaptak bebocsátást az Erdős-Kárpátok gyepűövezetébe. A török elől (a Balkánról, Rigómező stb. felől) menekülő *szerbek* tömegesen a 14. sz.-tól kerültek Magyarországra, ill. jutottak el a mai Kárpát-medencei szállásterületeikre.

Visszatérve a *szlovákokra*: „... a szlovák nép Magyarországon alakult ki, és történelme 1918-ig a magyar történelem része.” Ezzel függ össze az is, hogy „az önálló etnikumot jelző *szlovák* népnévre a 15. sz.-ig nincs adat.”

*

A neki szánt szerepet századokon át betöltő s a járhatatlanság mellett mindenekelőtt a *lakatlanság* jelentéstartalmát magán hordozó *gyepű* (*gyepűelve*, *uruszágygyepű*, *gyepűrendszer*) leáldozása, fölöslegessé válása után, a 12. sz.-tól, II. Géza uralkodásának (1141–1161) idejétől folyamatosan érkeznek a királyi udvar kezdeményezésére (szinte kizárólagosan a Német-Római Birodalom területéről, s nem csak Sziléziából vagy Szászországból, Bajorországból, Tübingiából, hanem még Elzászból, Brabantból, sőt Flandriából is) a *hospesek*, a hospes telepesek – szokásrendjükkel, törvényeikkal, soltészai vezetésével – az addig *lakatlan* (a határörtelepeket, a gyepűörhelyeket – mint pl. Talmács [Tlumačov], Alsókubin [Kolbin = Kubin = Kölpény] – leszámítva lakatlan Északi-Kárpátok, Felső-Magyarország (azaz a Felvidék) hegyeinek, völgyeinek erdőrengetegébe.

Ezek a hospes telepesek, akik tevékenységüket mindenütt erdőirtással és utak építésével kezdték, negyed évezred alatt (vagyis a 14.–15. sz. fordulójára, Zsigmond korára) – párhuzamosan a kiteljesedő megye-, vár- és várbirtokrendszerrel s az elmaradhatatlan egyház háttértevékenységével – létrehozták a térség, az országrész szinte teljes településhálózatát, benne a prosperáló, s részben román, de inkább gótikus hangulatot árasztó városok egész láncolatával (pl. Sillein–Zsolna, Rosenau–Rozsnyó, Bartfeld–Bártfa, Bösing–Bazin, Eltsch–Jolsva, Leutschau–Lőcse, Kremnitz–Körmöcbánya, Briesen–Breznóbánya, Altschl–Zólyom, Alt Lublau–Ólubló, Schemnitz–Selmechbánya, Rosemberg–Rózsashegy, Karpfen–Korpona, Kasemarkt–Késmárk, Geib–Hibbe, Theissholz–Tiszolc stb.).

Lényegében kiépítették a ma is nyomon következő felvidéki városhálózatot, kezdve a Kis-Kárpátoktól vagy a Kis-Fátrától az akkori Sarkos-cseren, Zólyomi-erdőn (Sólyom-erdőn), Sosoldon, Turturon, Fekete-erdőn, ill. a Felső-Nyitra, Garam, Hernád stb. mentén át (Erdélyről s más országrészekről itt nem szólva) egészen a Beregszászon vagy Felsőnémetin túli Borlóiig, Hátig. Így történt ez ekkor máshol is Európában, pl. a Cseh-medence ugyancsak *lakatlan* gyepűövezetének a 12. sz.-tól fokozatosan és tervszerűen betelepített, s a *német* hospesek által életre keltett jókora Szudéta-patkójában is.

Ezt a kiteljesedő világot érte elemi csapásként az ún. *pszeudohusziták* váratlan betörése: az odahaza, Csehországban kifulladt huszita táboritákhöz és a még radikálisabb, sőt kimondottan szélsőséges orebitákhöz korábban *csapódott* martalóctömegeknek a beözönlése, az elvileg és eredetileg a király, a rendiség, az ország, az egyház s kivált a németek ellen felszított (később egyszerre a németek és a magyarok elleni kérlelhetetlen dühtől hajtott, másrészt prédaéhes) martalóctömegeknek a Fehér-Kárpátok szorosain át történt beözönlése. Pusztító és vérengző vonulások több tekintetben meghaladta a tatárjárás borzalmait. Az ugyanis „csak” egy évig tartott, míg emez, bár hullámzó intenzitással, de bő

emberöltön át dühöngött, lángolt. Az 1460-as évek derekáig, vagyis közel negyven éven át tartó dúlásuk Nagyszombattól a máramarosi Husztig, É–D-i irányban pedig a lengyel határtól le, Pozsonyig, Léváig, Garamszentbenedekig, Losoncig, Kassáig (volt, amikor Egerig) terjedt.

A hatalmas méreteket öltő anyagi romlás (városok, falvak, kolostorok, templomok stb. pusztulásán) túl ezekben az évtizedekben veszítette el az országrész – visszafordíthatatlanul – német és magyar lakosságának nagy részét. A későbbi telepítések az újabb, a korábbit tetéző fejlemények miatt (főleg az 1620-hoz kötődő fehérhegyi csata menekülthullámát megelőző hosszú időszak délszláv menekültáradatának „köszönhetően”) már sohasem állhatott vissza az eredeti állapot. (Említést érdemel viszont, hogy a szepességi cipszerek számára, bár csekélyke, de mégis némi védelmet, menedéket jelentett az 1412-ben lengyel királyi fennhatóság alá került, elzálogosított városok státusa.)

A pszeudohuszita vézskorszak évtizedei nem véletlenül estek egybe a nem csak Közép-Európára nehezedő, azt félelemmel eltöltő (1444-ban még királyi életet is követelő) s a Száva torkolatánál a nándorfehérvárral (1456) kicsúcsosodó csaták – a török háborúk – időszakával. Az ország haderejének, a királyi sereg derékhadának a déli végeken folytatott s szinte vég nélküli küzdelmét – ily módon lekötöttségét – használták ki É-on a jó csengésű (főként a kezdetekben igen jó csengésű) huszita névvel galádul visszaélő gyűlevész martalócok. Ezért lehetett, ezért volt szabad az útjuk, ezért nem akadtak emberükre, megfelelő ellenállásra a Felföldön. Az 1458-ban porondra lépő Mátyásra várt a feladat, hogy megszabadítsa országrészét ördögi koloncától, a sok-sok várba szinte kifűstölhetetlenül befészkelődött haramiáktól.

Mint feldúlt váróterem – osonó árnyakkal, gyanús alakokkal, idegenekkel, gazdátlanul bolyongó jobbágyokkal, visszamaradt rablókkal („zsebrákokkal”), leginkább azonban a Balkánig, Boszniáig, Tótországig nyúló D-i területek felől egyre érkező menekültek százalmas csoportjaival, elapadhatatlan csapataival – úgy festett ez az országrész végtelennek tűnő időn át. Egészen a 17. sz. végéig, a Wesselényi-féle összeesküvésig, Thököly mozgalmáig, ill. a Bécsnél kezdődő felszabadító háborúk (1683–1699) beköszöntéig.

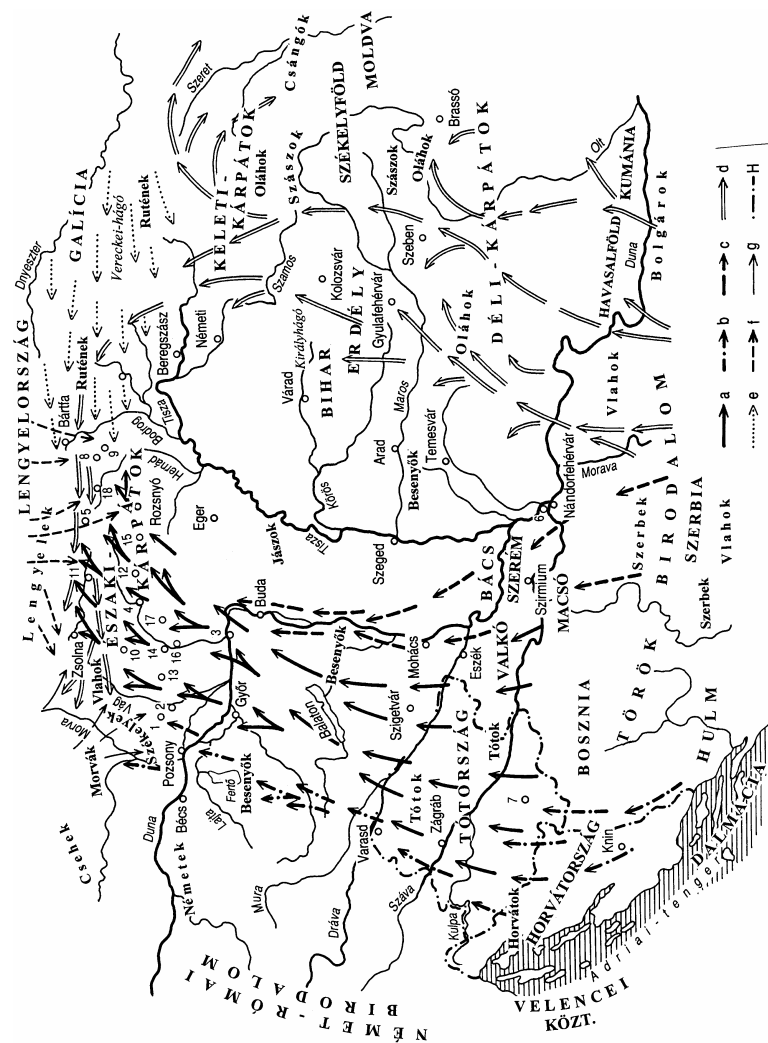
A történelmi *Tótország*, a szlovenek (tótok) lakta és Zágráb központú *Szlávia* már Mohács (1526) előtt jórészt elenyészett. („...a thewrekw naponkynt halthalmaznek es az wegh waragba, mynd Boznaba s mynd Horwathorzagba es Thorzagh wegebe sokath elweth wona, kyketh kyraly chak kewlchegel sem tharthath wala...” – idézhetünk Zay Ferenc 1521. évi jelentéséből, „Az Lándorfejévar elveszésének oka”-ból.) Előbb a Száván túli részek: Koszoruvar (1496), aztán Szana és Ozora területe (1503), majd Orbász, utána Zágráb megye jó része és Dubica (D-en pedig Horvátország zöme) került török kézre.

A törökök két évszázadon át (egészen 1699-ig) uralták a régiót, de szóltunk is róla, féktelen rablóhadjárataikkal, kiszámíthatatlan irányú és időzítésű portyázásaikkal, gyakran egész falvak kötéltre fűzésével (máskor „csak” a janicsár gyermekadó behajtásával ...) már a 15. sz. közepétől rettegésben tartották ezt a Dráva–Száva közti, s K felé a jórészt magyarok lakta Valkóval és Szerém megyével együtt Zimonyig, Nándorfehérvárig nyúló, jól köreható területet. Nem csoda, hogy a *tót* és a *magyar* őslakosság *teljesen eltűnt* a térségből. Jelentős hányaduk elmenekült, azaz az egyetlen kínálkozó irányban: É-nak menekülve (s valami okból szinte sosem Ny-nak, nem a Német–Római Birodalom „keresztény” területei felé) mentette életét (*l. ábra*).

Az agrárszakadt menekültek látványa, olykor tömeges vonulása megszokott volt, már–már állandósult tartozéka lett a hódoltsági időknek. (Pl. Jurisics Miklósék az Adria parti Zenggből kényszerültek az egykori gyepű széli Kőszeg környékére.) A földönfutó délvidéki magyarok többsége (példa gyanánt gondolhatunk akár a Dráva torkolatával szembeni Szondról „elszármazott” drégelyi hősré) az É-i hegyek karéjáiig szóródott szét, sokuk a Kisalföldön telepedett le. Többek között erről tanúskodik a még ma is tetten érhető *ő-zó* nyelvjárás (pl. Szenc környékén).

A kívülálló tanú, az eseményeket szemlélő vagy észlelő magyar országlakó (az akkor már megrendült, de még egyelőre nagy többségében egységes magyarságú országban) a menekülőkre mint elesettekre, mint segítségre szoruló sorsüldözött keresztény testvérekre tekintett: amivel tudta ellátta, ha kellett fedezte, úttalan útjaikon eligazította őket.

A tótok–szlovenek többsége (de nem csak ők: a vlahok, s a horvátok s más délszláv menekülők nem kis része is) inkább a hegyekbe vetette bizalmát, s azok be is fogadták őket. (Ez a bizalom érthető is, hisz emlékeztette őket odahagyott szülőföldjük „görbe” tájaira...) A hírből ismert, s

1. ábra. Az egyes népcsoportok vándorlásának, mozgásának irányai a Kárpátok térségében 1526 előtt (szerk.: URBÁN GY. 1998). — a = tótok; b = horvátok; c = szerbek; d = vlahok; e = ruszinok; f = lengyelek; g = cseh-morvák; H = Tótország (Szlavónia), ill. Horvátország határai. Települések: 1 = Nagyszombat; 2 = Szered; 3 = Esztergom; 4 = Zólyom; 5 = Késmárk; 6 = Zimony; 7 = Koszoruóvár; 8 = Sáros; 9 = Eperjes; 10 = Németpróna; 11 = Rózsáhegy; 12 = Breznóbánya; 13 = Zobor; 14 = Garamszentbenedek; 15 = Nagyrőce; 16 = Garamtolmács; 17 = Selmecbánya; 18 = Szepesvár

oltalmat előlegező felvidéki hegyek közt elszórt megannyi településben találtak új otthonra. Ezek sok esetben teljesen gazdátlan települések voltak: „viharvert” hospes-falvak, hospes-tanyák, kolostorok, hámorok nyomai, bányásztelepek, kézműparukról (a hol kibontakozó, hol virágzó manufaktúráikról, céhrendszereikről) ismert s elismert, továbbá kontroll, vigyázó szem nélküli kisebb–nagyobb – most romos – városok, gyéren vagy alig lakottan, mintha járvány, tűzvész vagy földrengés sújtotta volna őket.

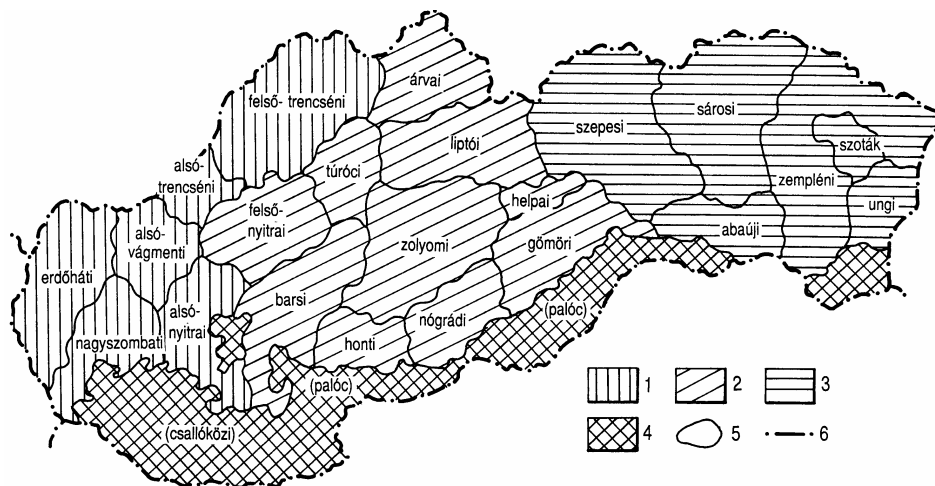
Ide, ebbe a környezetbe, az Északi-Kárpátok völgyeibe–zugaiba érkeztek – s nem is egy századon át – hőseink az annyi helyről, annyi irányból verbuválódott s az idő árján lassanként néppé vegyülő–asszimilálódó mai *szlovákság* elei. Itt vertek tanyát, ahol már nem őrjít vad lódobogás, nincs török, s nem számít, ki lesz a szomszéd a sok–sok hazátlan ágrólszakadt „jöttment” közül. Az is közömbös, hogy ki merről érkezett, vagy érkezik (említsünk néhányat az otthagyt, az Északi-Kárpátokra cserélt D-i, balkáni vagy Balkán közeli tájak közül: Podgorje, Pozsgai-havasok, Aszuág, Zagorje, Bázaköz, Tarcali-hegység – ma Fruska Gora –, Macsó, Bosznia, Hulm). S lehetett a jövevény ugyanúgy raskai valah, mint rác, magyar vagy horvát; de *amonnan*, más irányból (pl. K-ről), az Erdős-Kárpátok felől érkező rutén (félíg kisorosz, félíg hucul is), máskor polák, lengyel a Beszkideken túlról, vagy éppen Ny-i hanák, cseh, sőt német („a németek közt” meg mánta).

A legnagyobb számban azonban a Dráván túlról, a Száva vízgyűjtőjének tájairól érkeztek, mint már a legelső is, a legkorábbi földönfutók. A már Hunyadi korában, aztán Dobzse László idején – a rácok, a dalmátok, a horvátok stb. mellett – világgá ment sok–sok bánzági, azaz tótországi *tót*, a maguk nyelvén *szloven* (a 19. sz. közepéig váltakozón s eléggé bizonytalanul az *uher*, *uhrata* stb. mellett többnyire *szloven*, idővel *szlovák*, a polák, hornyák, rusznák... analógiájára (legkorábban DOBROWSKY [1753–1829] lingvisztikai munkáinak megjelenésétől datálhatóan). Az árulkodó nőnem változata azonban máig *szloven-ka*, akárcsak a szloven–sloven minden származéka, pl.: *sloven-sky* (tótul), *sloven-čina* (tót nyelv), *Sloven-sko* (Szloven-szko, azaz Szlovákia).

Még Árva megyébe, a lengyel határ közelébe, a gorálok szomszédságába is eljutottak a Száva mellől, a tótországi s azon túli tájak hegyeinek–völgyeinek kifüstölt falvaiból elszármazottak, sorsukkal cipelve *délszláv* nyelvük jegyeit, félreismerhetetlen sajátosságait, köztük a tót (szloven) dialektusok ízeit, s az új, a befogadó környezetben, még Árvában is: a nyelvi fordulatok, a grammatika, a szókincs mutatja, egyben igazolja, hogy a sokszor völgyenként (s ha fakulóban is, de nemritkán napjainkig) s nem csak színárnyalataiban változó tarka tájnyelvi palettán, a keveredő Ny-i, É-i és K-i szláv nyelvi hatások, beütések mellett a *déli* szláv, a Száva menti tájakat idéző – összetéveszthetetlen – nyelvi jellegzetességek váltak meghatározóvá. Vagyis a török miatt felkerekedett délszláv menekültek – köztük a voltaképpen kollektíve érintett Dráván túli tótokat–szloveneket – nem csak a túróci völgyek meg az irdatlan kiterjedésű Zólyomi-erdő zugai, vagy a „lenti” (selmeci, nyitrai, gyetvai, gömöri, rozsnói) hegyek fogadták be, hanem még a „fenti” (Tátraalja, az árvai, a liptói) hegyek, havasok vidéke is.

Még király is kerekedett soraikból, e világgá ment „sclavoniai” tótok leszármazottaiból: Zápolya (vagy ismertebb nevén Szapolyai) János (1526–1540), a tót király (ahogy emlegették az országban, ha neve–személye felmerült), aki ugyan már a felvidéki Szepes várában, a „huszita” haramiáktól nehezen és csak sokára visszavett hatalmas erősségben született, de felmenői a tótok lakta Száva menti Pozsegából származtak, a töröktől már Zsigmond korában is „látogatott” vármegye ugyancsak porrá lett Zápolya nevű falujából. (Aztán még a fiú, János Zsigmond is eszünkbe juthat.)

Visszakanyarodva az Északi-Kárpátok vidékére, elmondhatjuk, nem véletlenül lett ez az országrész, a Felvidék a 17.–18. sz. fordulójára az egész történelmi Magyarország *legsűrűbben lakott* régiója! Miként az sem véletlen, hogy II. Rákóczi Ferenc seregeinek nem elhanyagolható hányada – a ruszinokat sem feledve ... – már közülük, a *tótok* soraiból került ki – egy névvel, a germán törzsi időkre, a magyar nyelvben Braszlav Mura–Dráva–Száva menti szlovenjein is túlra visszavezethető *Theut–Tót* névvel, elnevezéssel szólítva az itt meggyökeresedő, a hódoltság századaiban a Felvidéken otthonra is lelt – s végeredményben többségbe került – nem magyar, nem német, de közülük is (a balsors szorításában) sokat asszimiláló tarka szláv népelegyet; ismételve és aláhúzva: az eléggé változatos K-i, Ny-i, É-i szláv nyelvi kötődés mellett feltűnő arányú délszláv eredetű, *délszláv nyelvi kapcsolódást felmutató* s átörökítő *népelegyet*. Ez utóbbi, a délszláv (koncentrált előfordulásban is) épp a *központi* területekre vonatkozik, azaz éppen a központi megyék, nevezetesen Zólyom, Liptó, Felső-Nyitra,

2. ábra. Nyelvjárások Szlovákiában. (A Szlovák Nyelv Atlasza alapján szerk.: URBÁN GY. 1998).
 – 1 = nyugati szláv; 2 = délszláv nyelvi jegyek túlsúlya; 3 = keleti szláv (kisorosz, rutén, hucul) és lengyel nyelvi elegy túlsúlya; 4 = magyar nyelvterület; 5 = nyelvjárási körzet határa; 6 = országhatár

Túróc, Árva, Bars, Hont, Nógrád és Gömör sajátja. E terület dialektusaira épül a mai szlovák köznyelv is (2. ábra).

S harmadjára, a fentiekből is következően nem véletlen az sem, hogy a török „fémjelezte” századokban a maradék királyi Magyarország hegyeinek védőszárnya alá a legkülönbözőbb okokból (pl. a fehérhegyi csata után) elkerült menekültek⁴, ill. oda a Balkán Felől felhúzódott, ott befogadott „török” hontalanok leszármazottai, e túlnépesedett régióból III. Károly idejétől seregesen indulnak el a D-i tájakra (mondhatnánk: az elődök érkezésének irányába), a töröktől I. Lipót alatt visszafoglalt, szinte pusztaságá válott területek felé. Legelőször a közeli, az 1686-ig fennállt érsekújvári vilajet (korábban: esztergomi szandzsák) elnéptelenedett tájai, üszkös települései népesültek be: Nagysurány, Szered, Lapásgyarmat, Verebély, Vajk, Fajkürt, Bánkeszi, Megyer (a 18. sz.-tól Tótmegyer, 1948-tól Palárikovo), majd megindult a vándorlás a Pilis, a Cserhát, az Alföld, a Körösök felé, a ma Romániához tartozó Királyhágó felé, aztán folytatódott Nagylakon is túlra, le, Torontálba, Bácsba, egészen Újvidék környékére, majd a Szerémségbe, sőt az időközben „elfeledett” Óhaza, Tótország (ma Horvátország) tájaira, egészen Našićéig, Pozsegáig, Punitovciig.

*

Ugorjunk most egy nagyot az időben! A 2. világháború után Pozsonyból és a budapesti rádióból, a magyarországi színházakból, mozitermekből, templomokból jelszó hirdette: „Vissza az Óhazába, az Óhaza keblére!” No nem a korponai, a gyetvai, a murányi dombok világába, nem a Fátra vagy a Zólyomi-erdő völgyeibe való „repatriálásról” (ezért az iménti idézőjelek), nem is Trencsén vagy Liptószentmiklós környékére való „hazatérésről” volt szó, hanem a Trianonban Csehszlovákiának

⁴ Itt kell említeni, hogy ez a menekülés általában az egész szlovákság – és a görögkeletieket kivéve minden vallásfelekezet – körében a *közelmúltig* egyedülként használt *cseh* Bibliával, a *cseh* Kraliceai Bibliával a kézben történt, ami sok mindent elárul a „menekültekről”.

adományozott Mátusföld, Csallóköz, Bodrogköz, Sajó és Alsó-Garam mente, Ipoly völgye stb. emberemlékezte óta magyarul tájak, vidékek falvaiba, városaiba való beköltözésről, ahol törvény által garantált „jogok” alapján egyszerűen birtokba lehetett venni a vagonokba parancsolt vagy hurcolt, hol deportálásra, hol kitelepítésre ítélt vagy egyszerűen csak „eltűnt”, „eltüntetett” (Pozsonyligetfalu ... stb.) szerencsétlenek elvesztett házaikat, portáikat, otthagytak vagyontárgyaikat!

*

Kivétel – hangsúlyoztuk még a cikk elején. Valóban, a felvidéki *szlovákság* kialakulása, néppé válása mindenképpen az. Abban azonban nem kivétel, hogy tudományos piedesztálra állítások, hipotézisek, szám adatok hirdetik „történelmet”. S hirdetik széleskörűen (olykor a megszállottságra jellemző tünetekkel), a fiatal állam hétköznapijainak szinte minden területére kihatóan.

Mindennek törvényszerűen számos negatív következménye van és sok a torz lecsapódása, ami elkerülhetetlenül szennyezi, sőt mértelkezi a társadalmi légkört. Odáig, hogy érinti még az alkotmányban lefektetett alapelveket is. Átítatja az oktatást (l. pl. a nem csak a szlovák iskolákban „mértékadónak” minősített, de strasbourgi körökben sem ismeretlen Milan S. Ďurica-féle „A szlovákok és Szlovákia története” c. tankönyvet, átítatja a médiumok, a közigazgatás berkei, sőt még az egyházakat, azok templomi szószékeit is.

Felfokozottan nemzetállamira hangolja a politikai és a civil szervezetek célkitűzéseit, nem kerülve el a törvényhozó testület munkáját sem, amely e hamis történelmi szemlélet, torz eredettudat készítésével és látszólagos igazolásával diszkrimináló törvényt hoz, elnyomó intézkedéseket fogantat a 20. sz.-i – honi – etnikai tisztogatásokat túlélt más nemzetiségű közösségek (pl. a 20. sz.-ban a korábbinak egyharmadára csökkent szlovákiai magyarság közössége) ellen.

Megfélemlíti, hátrányos megkülönböztetésben részesíti, állandó pszichikai nyomás alatt tartja őket, időről időre bünteti közösségüket, közösségük tagjait, miáltal előre nem látható következményekkel járó feszültséget állandósít a cseperedő országban. Bizalmatlanságot, gyűlöletet akumulál az együttélésbe, az emberi kapcsolatokba, vagyis a rontás magvát szórja töretlenül a lakosság ún. „államalkotó”, „pánpolgári” és „megtűrt”, azaz „elsőrendű” és „másodrendű” rétegei közé a nemzeti hovatartozás alapján. (Gondoljunk csak a Balkánra!)

Becéző hangulatunkban akár a szláv nyelvcsalád Benjáminjainak is nevezhetnénk a szlovákokat. Mindazonáltal a fentiekről sem feledkezhetünk meg. Más szóval: az eléggé ijesztő (sőt nagyon is ijesztő!) 20. sz.-i eseményekre, benne a Felvidéken történetekre mint *mementóra* figyelmeztetve nem árt az iméntieket sem számon tartani.

A mementó apropóján hadd emlékeztessünk e helyt is az annyi mindenért felelős gyökerekre: a napóleoni idők gerjesztette, majd sovinizmussá fajult *nacionalizmussal* állunk szemben, amely (akár a pestis annak idején, Petrarca korában) menthetetlenül gyűrűzött be szinte mindenhová. Megfertőzte Kelet-Európát is, ahonnan aztán az alig kezelhető pánszláv mutánsainak „ökörnyálain” jutott el Közép-Európába s a „humuszos” Balkánra, hogy aztán – Versailles-t nem feledve, s főleg Sztálin és Beneš óta – mint etnikai tisztogatásokban „gyönyörködhesünk áldásaiban”. (Aligha tudja valaki, hogy még meddig.)

Összegezeként, kerülve minden további részletezést, elmondhatjuk: a Dráva–Száva közötti (1526 előtti) Tótország voltaképpen csak látszatra szűnt meg. Valójában – megkockáztatva az állítást – „reinkarnálódott”. Az történt vele, ami részben Horvátországgal is megesett: az eredetileg (ezer éven át) tenger melléki, Adria-parti – Knin és Tengerfehérvár (Biograd) központú – Horvátországgal, amely jócskán eltolódott É felé, azaz Horvátország átkerült a Zágráb központú, Zágráb székhelyű Tótország helyére. Tótország pedig, lakói révén – sajnos, a legújabb exodusra, a jugoszláviai, boszniai, koszovói eseményekre is emlékeztetve – a 15. sz.-tól kezdődően fokozatosan – szinte észrevétlenül, akár a bűvópatak – átkerült a török rádiuszán kívül eső Északi-Kárpátok övezetébe, a „husziták” által mintegy véletlenül „előkészített”, szélesre tárt Felső-Magyarország hegyes–völgyes tájaira, a Felvidékre.